

РЕШЕНИЕ

№ 216

гр. София, 29.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на осми февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
Михаил Малчев

при участието на секретаря Ваня Ил. И.ова
като разгледа докладваното от Михаил Малчев Въззивно гражданско дело № 20231000503073 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. ГПК.

С решение №3389 от 26.06.2023 г. по гр. д. №6717/2022 г. по описа на Софийски градски съд, е признато за установено по предявени от „Първа инвестиционна банка“ АД, ЕИК 831094393, срещу И. Г. П., ЕГН *****, искове с правна квалификация чл. 422, ал. 1 ГПК вр. чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 430, ал. 1 и ал. 2 ТЗ, че ответника дължи следните суми по договор за банков кредит с №000LD-R-005502/23/12/2010г.: 7806,53 евро - главница, ведно със законната лихва считано от 28,04,2021 г. до окончателното изплащане на вземането; 1544,50 евро - възнаградителна лихва, въз основа на чл. 4 от договора, за периода 18,03,2018 г. до 25,12,2020 г., сума в размер на 297,12евро - възнаградителна лихва на основание чл. 4 от договора, за периода от 13,03,2020 г. до 13,05,2020 г., за които е издадена заповед за изпълнение на парично задължение въз основа на документ по чл. 417 ГПК от 16.08.2021 г. по ч. гр. д. № 24119/2021 г. на СРС, I ГО, 52 състав, като е отхвърлена исковата претенция за разликата над 7806,53 евро до пълния предявен размер от 11128,36 евро - главница, както и за разликата над 1544,50 евро до предявения размер от 12566,35 евро - възнаградителна лихва, за периода от 25,05,2011 г. до 17,03,2016 г. поради погасено право на принудително изпълнение, както и за 8499,06 евро - неустойка за забава, за периода 25.03.2011 г. - 12.03.2020 г. и 2 534.03евро - неустойка за забава за периода 14.05.2020 г. - 17.03.2021 г. като неоснователна.

Посоченото решение е обжалвано от ищеца в първоинстанционното производство - „Първа инвестиционна банка“ АД, действащ чрез процесуалния си представител, в неизгодната за него отхвърлителни части. Във въззивната жалба се излагат подробни съображения, че решението в обжалваните части е неправилно, незаконосъобразно, необосновано, постановено в несъответствие със събраните доказателства. Поддържа се, че първоинстанционният съд неправилно е приел, че част от вноските по дължимата главница и част от претендираната възнаградителна лихва за периода от 25,05,2011 г. до 17,03,2016 г. са погасени по давност. В тази насока се посочва, че началото на погасителната давност следва да започне да тече не за всяка вноска по отделно, а от датата на падежа на целия кредит. Изтъква се, че необосновано съдът е заключил, че поради неравноправността на клаузата на неустойка обезщетение за забава в размер на 8499,06евро и 2534,03евро за релевираните периоди не се дължи. В тази връзка се поддържа, че следва да бъде присъдено такова поне в размер за законна лихва. Моли се решението да бъде отменено в обжалваните части, а предявените иски да бъдат изцяло уважени. Прави се искане да се присъдят направените пред въззивната инстанция съдебни разноски.

В установения от закона срок, въззиваемият и ответник в първоинстанционното производство – И. Г. П., действащ чрез процесуалния си представител, е депозирал отговор на въззивната жалба. С него последната се оспорва като неоснователна. Изтъкват се съображения за законосъобразност на отхвърлителните части от съдебното решение. Моли се да се остави без уважение въззивната жалба. Претендира се присъждане на сторените във въззивното производство разноски.

Предмет на въззивното производство е и частна жалба на И. Г. П., действащ чрез процесуалния си представител, с която се обжалва определение № 10189 от 28.08.2023 г. по гр. дело №6717/2022 г., постановено по реда на чл. 248 ГПК, с което е оставена без уважение молбата от 20.07.2023 г. за изменение на решението в частта му за разноските. В частната жалба се излагат съображения, че СГС необосновано е присъдил в полза на „Първа инвестиционна банка“ АД разноски, каквито не се дължат от И. Г. П.. Твърди, че същият не е дал повод за образуването на исковото производство, тъй като с възражението си по чл. 414 ГПК е оспорил само конкретна част от претендираните от банката суми по договора за кредит. Моли се да бъде отменено определението и да не бъдат присъждани съдебни разноски в полза на „Първа инвестиционна банка“ АД за първоинстанционното производство.

В установения от закона срок, ответникът по частната жалба - „Първа инвестиционна банка“ АД, е депозирал отговор, с който я оспорва като неоснователна.

Въззивната жалба, както и частната жалба, са подадени в срок, от активно легитимирани страни в процеса против съдебно решение и съответно определение, подлежащи на въззивно обжалване, поради което са допустими

и следва да бъдат разгледани по същество.

Съгласно чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част.

Първоинстанционното решение е валидно и допустимо.

СОФИЙСКИЯТ АПЕЛАТИВЕН СЪД, след преценка на изложените от страните твърдения, доводи и възражения и на доказателствата по делото, съобразно разпоредбата на чл. 235 ГПК, приема следното:

При произнасянето си по правилността на решението съгласно чл. 269, изр. второ от ГПК и задължителните указания, дадени с т. 1 от ТР № 1/09.12.2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, въззивният съд е ограничен до релевираните във въззивната жалба оплаквания за допуснати нарушения на процесуалните правила при приемане за установени на относими към спора факти и на приложимите материално правните норми, както и до проверка правилното прилагане на релевантни към казуса императивни материално правни норми, дори ако тяхното нарушение не е въведено като основание за обжалване.

В случая с въззивната жалба е направено оплакване относно фактите и приложимото право, което очертава обхвата на въззивната проверка за правилност.

Не се установи при въззивната проверка нарушение на императивни материално правни норми. Първоинстанционният съд е изложил фактически констатации и правни изводи, основани на приетите по делото доказателства, които въззивният съд споделя и на основание чл. 272 ГПК, препраща към тях, без да е необходимо да ги повтаря. Относно правилността на първоинстанционното решение в обжалваната част въззивният съд намира наведените с въззивната жалба доводи за неоснователни.

За да постанови съдебното решение в обжалваната част, първоинстанционният съд е приел, че между страните е възникнало правоотношение за предоставяне на кредит, по който Банката е изпълнила задължението си да предаде на ответника договорената сума и кредитът е усвоен. Претендираните суми са изискуеми, тъй като крайният срок за погасяване на задължението е 25.12.2020 г. При условията на разпределената доказателствена тежест ответникът не установява погасяване на задълженията, чрез плащане, поради което исковата претенция с пр. основание чл. 422, ал. 1 от ГПК, вр.чл. 430, ал. 1 ТЗ за дължима главница е основателна в размер на 11128,36евро, като предвид своевременно заявеното възражение за погасяване по давност на погасителни вноски от погасителния план част от размера на главницата е сметнато, че е погасена по давност. Прието е, че началният момент, от който започва да тече давностният срок за вземания за главница по погасителни вноски по договор за банков кредит е моментът на изискуемостта на съответната вноска. Исковата молба е счетена за подадена на 18.03.2021 г., когато е депозирано заявление по чл. 417 от ГПК, т.е. погасени по давност са всички просрочени задължения за главница с

настъпил падеж преди 18.03.2016 г. Ето защо от общо дължимата главница от 11128,36 евро са извадени погасените по давност просрочени задължения възникнали в периода от 25.03.2011 г. до 25.02.2016 г. или вноски от 4 до 63 от погасителния план - приложение №1 към договора или съобразно съдебно-счетоводната експертиза сумата относно погасените задължения за главница е 3321,83 евро, в който размер исковата претенция е основателна. Прието е също, че на основание чл. 430, ал. 2 ТЗ, вр. чл. 422, ал. 1 ГПК ответникът дължи и възнаградителна лихва за предоставената главница. Съгласно заключението на ССЧЕ непогасената възнаградителна лихва съобразно чл. 4 от договора за релевирания период от 25.05.2011 г. до 25.12.2020 г. е в размер на 12566,35 евро, като над тази сума до предявения размер от 12566,35 евро претенцията за възнаградителна лихва за периода от 25.05.2011 г. до 17.03.2016 г. е отхвърлена като погасена по давност. За претендираните обезщетения за забава в размер на 8499,06 евро и 2534,03 евро за релевираните периоди първоинстанционният съд е заключил, че не се дължат, тъй като клаузата, в които били предвидени, не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на страните, поради което е нищожна съгласно 143, т.5, вр. чл. 146, ал. 1 ЗЗП.

Не е спорно по делото, а и от приетите писмени доказателства в първоинстанционното производство, се установява, че по силата договор №000LD-R-005502/23Л2.2010 г. за банков кредит, „Първа инвестиционна банка“ АД се е задължила да предостави на И. Г. П. банков кредит в размер на 11 200 евро за погасяване на съществуващи задължения, със срок за усвояване до 14.01.2011 г. и срок за погасяване - 25.12.2020 г. Съгласно т. 4 от договора, дължимата годишна лихва е в размер на базовия лихвен процент (БЛП) на Банката за евро, увеличен с надбавка от 10.01 пункта. Към датата на сключване на договора БЛП на Банката за евро е в размер на 7.99% годишно, съответно годишната лихва е в размер на 18.00%. Банката събира комисионна за отпускане на кредита в размер на 2% от разрешения кредит в деня на усвояване на кредита. Съгласно т. 10 от договора, плащания, дължими, но неизвършени в срок поради недостиг на авоар по разплащателната сметка на кредитополучателя, се отнасят в просрочие и се олихвяват с договорения в т. 4 лихвен процент плюс наказателна надбавка в размер на законната лихва от деня, следващ датата на падежа.

От заключението на приетата в първоинстанционното производство съдебно-счетоводна експертиза, неоспорено от страните, която въззивният съд кредитира като компетентно и обективно изготвена, се установява, че кредитът е изцяло усвоен на дата 27.12.2010 г. със сума в размер на 11 200.00 евро, с посочено основание „Усвояване на кредит”. По кредита са постъпили плащания общо в размер на 1008.14 евро, с които са погасени: = главница : 71.64 евро, договорна лихва : 653.58 евро, лихва върху просрочена главница : 282.92 евро. Задълженията за главница и договорна лихва по погасителен план са главница в размер на 11 128.36 евро и възнаградителна лихва 12

566.35 евро; Начислената наказателна лихва върху неплатена главница е в размер на 8499,06 евро за периода от 25.03.2011 г. до 12.03.2020 г. - таблица 3 от заключението. Начислената възнаградителна лихва за периода 13.03.2020 - 13.05.2020 г. е 297.12 евро /справка таблица 4 от ССЧЕ/. Начислената наказателна лихва за периода 14.05.2020 - 17.03.2020 г. е 2534,03 евро /справка таблица 5 от ССЧЕ/. По време на действие на договора не е извършвана промяна на лихвения процент. Месечната вноска за целия период е в размер на 203.50 евро, както е по приложения към договора погасителен план. Начислената и претендирана от Банката лихва съответства на лихвата от месечните вноски по погасителен план. Не е извършвана капитализация. Дължимата главница в размер на 11 128.36 евро е формирана като разлика между усвоената в размер на 11 200.00 евро и платената главница в размер на 71.64 евро. Задълженията към датата на заключението - 19.05.2023г. са: 11 128.36 евро – главница; 12566.35 евро - договорна лихва за периода от 25.05.2011 г. до 25.12.2020 г.; 8499.06 евро - обезщетение за забава за периода 25.03.2011 г. - 12.03.2020 г.; 297.12 евро - договорна лихва за периода от 13.03.2020 г. до 13.05.2020 г.; 2534.03 евро - обезщетение за забава за периода 14.05.2020 г. - 17.03.2021 г. и 2 385.72 евро - законна лихва за периода 28.04.2021 - 19.05.2023г. вкл. Общото задължение е в размер на 37 410.64 евро.

С оглед предмета, страните, правата и задълженията процесният договор е за потребителски кредит по смисъла на чл. 9 ЗПК. Съгласно разпоредбата на чл. 7, ал. 3 ГПК (след изменението на ГПК с ДВ бр.100/2019г.) съдът следи служебно за наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител, като осигурява възможност на страните да изразят становище по тези въпроси. В решение № 23/07.07.2016г. по т.д. № 3686/2014г. на ВКС, I т. о., е дадено разяснение за правомощията и задълженията на съда относно служебната проверка за неравноправни клаузи в потребителските договори в съответствие с тълкуването на Съда на Европейския съюз на Директива 93/13. Според това решение първоинстанционният и въззивният съд следят служебно за наличие по делото на фактически и/или правни обстоятелства, обуславящи неравноправност на клауза/и в потребителски договор. Когато констатира наличие на тези обстоятелства, съдът, разглеждащ делото по същество, е длъжен с оглед принципа на състезателност да уведоми страните, че ще се произнесе по неравноправния характер на клаузата/те, като им даде възможност да изразят становище и да ангажират доказателства. Уведомяването на страните и даването на възможност за становище и доказателства се извършва от първата инстанция с доклада по делото, а при пропуск - по всяко време на висящността на производството пред първата или въззивната инстанция.

В чл. 143 ЗЗП е дадено определение на понятието "неравноправна клауза" в договор с потребител. Там изрично е посочено, че за такава се счита всяка уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за

добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя, а различните хипотези на неравноправни уговорки са неизчерпателно изброени в 19 точки на разпоредбата. Според чл. 146, ал. 1 ЗЗП неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако не са уговорени индивидуално, като в алинея 2 от същата разпоредба е посочено, че не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им особено в случаите на договор при общи условия. Такова разрешение е дадено и в Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5. IV. 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори, която е транспонирана в българското законодателство с чл. 13а, т. 9 от ДР на ЗЗП. Според чл. 3 от Директива 93/13/ЕИО неравноправни клаузи са договорни клаузи, които не са индивидуално договорени и които въпреки изискванията за добросъвестност създават в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора. В разглеждания случай исковите претенции за мораторни обезщетения се основават на клаузи от договора за потребителски кредит (т. 10 от процесния договор), които са неравноправни. Същите са в противоречие с чл. 33, ал. 2 ЗПК, съответно с чл. 143, т. 5, вр. чл. 146, ал. 1 ЗЗП, поради което обосновани са приети от първоинстанционния съд за нищожни. Клаузата не отговаря и на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на страните, тъй като води до завишено обезщетение при забава за изпълнение, поради което е нищожна съгласно 143, т.5, вр. чл. 146, ал. 1 ЗЗП. Относно установените задължения на потребителя в т. 10 от процесния договор не е спазено изискването за ясен и разбираем език, включително прозрачно и недвусмислено изложение на съдържанието на правата и задълженията на страните, така че потребителят да може да предвиди въз основа на ясни и разбираеми критерии произтичащите за него икономически последици. Също така приложението на процесните клаузи са явно уреждащи правата и интересите на длъжника и следователно противоречат на добрите нрави. Ето защо правилно първоинстанционният съд е отхвърлил исковите претенции за 8499,06 евро - неустойка за забава за периода 25.03.2011 г. - 12.03.2020 г. и 2 534.03евро - неустойка за забава за периода 14.05.2020 г. - 17.03.2021 г.

Неоснователни са възраженията на въззивника за неправилна преценка на първоинстанционния съд за неравноправност на клаузи от процесния договор за потребителски кредит, въз основа на които са начислени процесните задължения за мораторни неустойки. В тази насока следва да се посочи, че както първоинстанционният съд, така и въззивният, констатира наличието на неравноправни клаузи в договора.

Неоснователни са възраженията на въззивника за неправилно приложение на погасителната давност относно част от погасителнителни вноски по погасителния план за главницата и съответно за възнаградителните

лихви. Относно задължението за главница приложима е общата пет годишна давност съобразно чл. 110 ЗЗД, която според настоящият съдебен състав също тече от падежа на всяка вноски. Относно началото на погасителната давност е налице противоречива съдебна практика, по повод на която е образувано тълкувателно дело №3/2023 г. ОСГТК на ВКС, въззивният съд няма правомощие да спре производството пред себе си постановяване на съответното тълкувателно решение. Настоящият състав споделя практиката на ВКС, обективизирана в решение №45 от 17.06.2020 г., постановено по т. дело №237 по описа за 2019г., на ВКС, ТК, 2 т. о. Когато вземането на банката по кредита е разсрочено на отделни погасителни вноски, изискуемостта на съответната част от главницата настъпва в различни моменти по силата на постигнатото от страните съгласие, което има силата на закон между тях. За съответната част от главницата изискуемостта настъпва с изтичането на срока за плащането ѝ, от който момент за тази част кредиторът може да търси изпълнение, включително и по съдебен т. е. принудителен ред, поради което бездействието му се санкционира с течение на давностния срок по отношение на тази част от вземането по кредита. В случая не става въпрос за предложено частично изпълнение от страна на длъжника без съгласието на кредитора, а за разсрочено изпълнение на главницата по кредита, за което страните са постигнали съгласие още при сключването му или с допълнително споразумение. Процесната исковата молба се счита подадена на 18.03.2021 г. , когато е депозирано заявление по чл. 417 ГПК, т.е. погасени по давност са всички просрочени задължения за главница с настъпил падеж преди 18.03.2016 г. Ето защо от общо дължимата главница от 11128,36 евро обосновано първоинстанционният съд е извадил погасените по давност просрочени задължения възникнали в периода от 25.03.2011 г. до 25.02.2016 г. или вноски от 4 до 63 от погасителния план - приложение №1 към договора. Основателно е уважено частично и възражението за изтекла давност по отношение на дължимата по договора възнаградителна лихва по чл. 4 от договора. В тази насока поради приложимата в случая тригодишна давност по чл. 111, б. „в“ ЗЗД за частта от вземането за възнаградителна лихва за периода до 18.03.2018 г. тя е изтекла.

Тъй като правният извод, до който настоящата съдебна инстанция достига, съвпада изцяло с крайните правни съждения на първоинстанционния съд, въззивната жалба следва да бъде оставена без уважение, а в обжалваните части решение да бъде потвърдено съгласно чл. 271, ал. 1, изр. 1, пр. 1 ГПК.

По частната жалба на И. Г. П.,:

Обжалваното определение № 10189 от 28.08.2023 г. по гр. дело №6717/2022 г., постановено по реда на чл. 248 ГПК, с което е оставена без уважение молбата от 20.07.2023 г. за изменение на решението в частта му за разноските, е правилно. Първоинстанционният съд напълно обосновано е присъдил в полза на „Първа инвестиционна банка“ АД разноски съобразно уважената част от исковете, каквито се дължат от И. Г. П.. Последният е дал повод за образуването на исковото производство с възражението си по чл. 414

ГПК, като обстоятелството, че е оспорил само конкретна част от прендираните от банката суми по договора за кредит, не може да го освободи от отговорността му по чл. 78, ал. 1 ГПК. След като е имало отправено оспорване с възражението по чл. 414 ГПК и ищецът е предявил в съответния срок процесната искова молба, то разносните обосновано са възложени в тежест на страните съобразно уважената, респективно отхвърлената част от тях.

По разносните:

С оглед изхода на правния спор пред въззивната инстанция на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, във вр. с чл. 273 ГПК в полза на въззиваемия се дължат разноси, като същият е отправил искане за присъждане на такива със заявлението в отговора на въззивната жалба, че допълнително ще представи списък по чл. 80 ГПК. В крайна сметка такъв списък не е представен от въззиваемия, а липсват и доказателства за реално сторени разноси от него, поради което съдът няма как да му присъди такива.

Воден от изложеното, Апелативен съд – София

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение №3389 от 26.06.2023 г. по гр. д. №6717/2022 г. по описа на Софийски градски съд в обжалваната част от „Първа инвестиционна банка“ АД.

Решението в останалата част, като необжалвано, е влязло в сила.

ПОТВЪРЖДАВА определение № 10189 от 28.08.2023 г. по гр. дело №6717/2022 г., постановено по реда на чл. 248 ГПК.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред Върховния касационен съд по правилата на чл. 280 ГПК в 1-месечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____